

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ

Вул.. Комінтерну, 1 м. Київ, 01032
Тел.: (044) 238-6260, Тел./факс: (44) 238-6259
e-mail: necu@i.kiev.ua; irina.stavchuk@necu.org.ua

Member of
IUCN
The World Conservation Union

CEE bankwatch
network

**GLOBAL
REOLEAF**

19.02.2008

**Міністру Охорони Навколишнього
Природного Середовища України
п. Георгію ФІЛІПЧУКУ**
03035 м. Київ, вул. Урицького 35
тел. 206-33-02

Коментарі щодо позиції України відносно другого перегляду Кіотського протоколу за статтею 9

Шановний Георгію Георгійовичу!

На 14-й конференції сторін до Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату, що проходила в грудні 2007 року було прийнято рішення по другому перегляду статті 9 Кіотського протоколу. Пункт 6 (а) цього документу викликав занепокоєння української делегації. В цьому пункті зазначено, що „Сторони та відповідні організації запрошуються подати до секретаріату свої бачення яким чином в другому перегляді Кіотського протоколу повинні бути адресовані питання: (а) розширення частки доходу для покриття необхідних затрат по адаптації шляхом залучення механізму спільного впровадження та торгівлі викидами.”

Національний екологічний центр України провів всесторонній аналіз питання і оцінив можливі наслідки для України. Ми сподіваємося, що зазначені коментарі будуть прийняті до уваги під час підготовки офіційної позиції України на міжнародні переговори з цього питання.

В чому полягає питання розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму спільного впровадження та торгівлі викидами?

На даний момент існує процедура часткового формування адаптаційного фонду Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату за рахунок 2% відрахування від проектів механізму чистого розвитку¹(МЧР). За існуючою процедурою 2% сертифікованих одиниць скорочення викидів парникових газів від проектів МЧР переходять в спеціальний фонд Світового банку. Світовий банк буде надалі організовувати продаж цих одиниць скорочення викидів для отримання найбільших надходжень в фонд з адаптації.

В рішенні по другому перегляду статті 9 Кіотського протоколу від 15 грудня 2007 року пропонується розглянути питання можливого поповнення адаптаційного фонду за рахунок

¹ Механізм чистого розвитку є одним з трьох гнучких механізмів Кіотського протоколу і є аналогом механізму спільного впровадження для країн, що не увійшли до Додатку 1 (країни, що розвиваються і не мають зобов'язання на зниження викидів парникових газів в перший період дії Кіотського протоколу)

додаткових надходжень з механізму спільного впровадження та торгівлі квотами. Сама процедура та відсоток відрахувань буде вирішуватись на наступних зустрічах на основі надісланих пропозицій від країн. У визначення *торгівля квотами* можуть увійти як механізм міжнародної торгівлі квотами, так і національні системи торгівлі викидами (приклад Європейської системи торгівлі викидами).

Чому виникла пропозиція розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму спільного впровадження та торгівлі викидами?

За висновками звіту Міжнародної групи експертів зі зміни клімату „Адаптація, наслідки, вразливість” (2007) найбільше від зміни клімату постраждають бідні країни Африки, Азії, Латинської Америки та острівні держави. При потеплінні на 1,5-2,5° в цих країнах очікується подальше зменшення питної води, скорочення врожайності до 50%, затоплення прибережних територій та повне затоплення деяких острівних держав. До кінця століття адаптаційні заходи до змін клімату в найбільш вразливих країнах складатимуть мінімум 5-10% їх валового внутрішнього продукту.

Питання адаптації постає на міжнародних переговорах, тому що держави, які найбільше постраждають від зміни клімату, викидають незначну кількість парникових газів і не винні в появі глобального потепління². Натомість країни додатку 1, тобто розвинені країни та країни з перехідною економікою, куди входить і Україна, відповідальні за 80% викидів антропогенних парникових газів, що і спричинили зміни клімату. Питання сприяння заходам адаптації до змін клімату в найбільш вразливих країнах є питання відповідальності за забруднення, що викидалося раніше та викидається зараз.

За різними оцінками потреби витрат на адаптацію в країнах, що розвиваються, сягають: Всесвітній Банк 2006: **9-40 млрд. USD**, Oxfam 2007: принаймні **50 млрд. USD**, UNDP 2007 (World Development Report): **86 млрд. USD** в 2015, UNFCCC 2007: **28-67 млрд. USD** в 2030.

На сьогоднішній день в рамках РКЗК ООН та Кіотського протоколу існують наступні джерела фінансування:

- Інвестиції на адаптаційні заходи в програмах розвитку: 100 млн. USD;
- Спеціальний фонд РКЗК ООН: 56 млн. USD (очікується) та 157 млн. USD для найменш розвинених країн (очікується);
- Напрямок адаптації при ГЕФ 50 млн. USD з 2004-2007;
- Адаптаційний фонд в рамках Кіотського протоколу: 160-950 млн. USD в 2012.

З наведеної інформації можна зробити висновок, що заплановані кошти на адаптаційні заходи не покривають навіть десятку частину необхідних першочергових дій. Тому на наступних сесіях конференції сторін будуть розглядаються додаткові варіанти пошуку фінансування.

Запропоновані інструменти додаткового фінансування, що обговорюються в різних документах:

1. Поширення частки доходу залученням механізму спільного впровадження та торгівлі викидами. Відповідно до звіту РКЗК ООН (2007) це зможе додати до адаптаційного фонду 10-

² Для порівняння: викиди парникових газів на 1 людину в США 24.6 тон, країнах ЄС 14 тон, в Україні 8.8 тон, в Китаї 3.3, в Індії 1.33, країнах Центральної Африки менше 0.3 тони.

50 млн. USD до 2010. Оцінки на подальший період залежать від рівня зобов'язань, що візьмуть на себе країни Додатку 1 та в разі значних зобов'язань можуть досягти 1 млрд. USD.

2. Проведення аукціону в рамках Європейської системи торгівлі викидами.

На 2008-2012 рік в контексті Європейської системи торгівлі викидами багато країн запровадили систему аукціону хоча б частини дозволів на викиди, що надаються підприємствам. Планується, що з 2013 все більша частка дозволів буде видаватися шляхом проведення аукціону (з 2013 планується аукціон на 100% дозволів на викиди для сектору енергетики та з 2020 року аукціон 100% дозволів на усі інші сектори). За оцінками Європейської комісії аукціон може зібрати до 50 млрд. євро і серед статей використання цих коштів є фінансування проектів зниження викидів парникових газів та адаптації до змін клімату в країнах, що розвиваються.

3. Проведення аукціонів в національних в системах торгівлі викидами. Німеччина та Норвегія, що планують проведення аукціонів в національних системах торгівлі викидами планують частину отриманих коштів направити на заходи адаптації.

4. Проведення аукціону в міжнародних секторах.

Інший підхід полягає в проведенні аукціону дозволів на викиди парникових газів для міжнародних секторів, що не підпадають під дію Кіотського протоколу: міжнародна авіація та морські перевезення. За оцінками РКЗК ООН до 2010 це зможе додатково привнести 22 млрд. USD, беручи за основу ціну тони викидів на рівні 23.60 USD та 100% аукціон.

5. Запровадження міжнародної плати з прибутку повітряного та морського транспорту (пропозиція Тувалу):

- 0.01% на вантажні повітряні та морські перевезення, що оперуються компаніями країн Додатку 1;

- 0.001% на вантажні повітряні та морські перевезення, що оперуються компаніями країн, що не входять в Додаток 1;

- Виняток становлять усі вантажні повітряні та морські перевезення в/та з найменш розвинених країн та малих острівних країн.

Оцінок які обсяги коштів можна отримати за таким механізмом немає.

6. Міжнародна плата на адаптацію за користування повітряним транспортом (International Air Traffic for Adaptation Levy) запропонована Міллером та Хепбурном. Відповідно до їх оцінок, плата розміром 10 USD за переліт зможе додатково надати 8 млрд. USD в рік.

7. Перевести субсидії, що йдуть на розвиток викопних палив на фінансування заходів з адаптації. Викопні палива, що є основною причиною викидів антропогенних парникових газів отримують державну підтримку в вигляді субсидій в розмірі сотень мільярдів USD щорічно по всьому світу. Зменшення цих субсидій покращить ринок конкурентоспроможності низько-карбонових технологій, таких як відновлювані джерела енергії. Така політика сприятиме зменшенню світових викидів парникових газів та зменшить потребу в адаптації.

Запропоновані інструменти будуть надалі вивчатися та обговорюватися на предмет обсягів можливих коштів та щодо можливості запровадження цих інструментів на міжнародному рівні. Також важливо відмітити, що схожі (а іноді навіть ті самі) інструменти розглядаються

як механізми фінансування заходів зниження викидів парникових газів в країнах, що розвиваються та заходів припинення вирубки лісів.

Як розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму СВ вплине на використання механізму СВ в Україні?

Процедура для розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму спільного впровадження ще не визначена, але скоріше за все буде прийнято той самий підхід, що і в механізмі чистого розвитку: 2% від скорочень викидів за проектом будуть направлятися на аукціон для потреб адаптаційного фонду.

У випадку передачі 2% одиниць скорочень викидів до адаптаційного фонду інвестор отримує лише 98% скорочень, ціна яких, відповідно, зростає на 2%. Відповідно, для продавця одиниць скорочення викидів (українського підприємства) загальна вартість по контракту залишається тою самою, а для покупця вартість одиниці скорочення викидів зростає на 2%.

Для оцінки наслідків для СВ в Україні виникає 2 питання:

1. Чи будуть готові західні інвестори платити ціну, вищу на 2%?

Так, якщо порівнювати вартість одиниці скорочення викидів в Україні та в інших країнах Додатку 1 (Європа, Японія), то вартість скорочення викидів в цих країнах принаймні вдвічі більше. Наприклад, в ЄС тона скорочення CO₂ коштує 20-25 євро, в той час як для українських підприємств є вигідними проекти з продажем знижень викидів за 9-12 євро.

За оцінками, для більшості країн Додатку 1 участь у проектах МЧР або СВ є дешевшою, ніж запровадження внутрішніх заходів зниження викидів парникових газів. Тому, для виконання зобов'язань за Кіотським протоколом низка країн Додатку 1 орієнтуються на часткове використання гнучких механізмів. Відповідно, попит на проекти в рамках гнучких механізмів Кіотського протоколу залишиться і підвищення ціни на 2% не матиме значного впливу на формування цього попиту.

2. Чи не створить підвищення вартості одиниці скорочення викидів за механізмом СВ конкуренції з МЧР?

Ні, тому що проекти за механізмом СВ за гарантіями та ризиками скоріше наближаються до вторинного ринку одиниць скорочення МЧР. Вартість таких одиниць на рівні 14-15 євро, тобто приблизно на 30% вище за вартість одиниці скорочення за механізмом СВ.

За висновками експертів по вуглецевому ринку в Україні основними бар'єрами до широкої участі українських підприємств в механізмах спільного впровадження є:

- невиконання офісом СВ термінів по видачі листів-підтримки та листів-схвалення,
- постійний перегляд національних процедур по схваленню проектів спільного впровадження,
- запровадження ініціативи поквартальної зміни мінімальної ціни на одиниці скорочення викидів по СВ, відсутність чіткої методики визначення мінімуму ціни,
- відсутність інформаційної роботи з підприємствами про можливості механізму СВ,
- загальний негативний інвестиційний клімат,
- відсутність практики енергетичного та екологічного моніторингу,
- великі відсотки на банківські позики, тощо.

Для використання наявного потенціалу за механізмом СВ український уряд повинен фокусуватися саме на вирішенні вище перерахованих бар'єрів по використанню механізму СВ в Україні.

Які можливі наслідки для механізму міжнародної торгівлі квотами?

Вартість одиниці встановленої кількості за механізмом міжнародної торгівлі квотами буде залежати від низки факторів та скоріш за все встановлюватися на двосторонніх переговорах. Пусті квоти не бажають купляти жодна з потенційних країн-покупців і для продажу квот уряд України повинен надати портфоліо відповідних проектів та забезпечити прозорість та некорумпованість усього процесу, створивши так звану «схему зелених інвестицій». Саме виконання умов прозорості та направлення коштів на проекти зниження викидів парникових газів впливатиме на формування ціни.

Відхилення урядом України пропозиції по розширенню адаптаційного фонду за рахунок міжнародної системи торгівлі квотами створить Україні абсолютний негативний імідж на міжнародній політичній арені:

- По-перше, Україна отримала свої квоти не за рахунок цілеспрямованої політики уряду на зниження викидів парникових газів, а за рахунок реструктуризації економіки. Зобов'язання, взяте за Кіотським протоколом, було лише показовим кроком.
- По-друге, Україна також несе певну відповідальність перед світовою спільнотою за негативні наслідки від зміни клімату. За обсягом фактичних викидів на 2005 рік Україна входить в двадцятку найбільших забруднювачів планети парниковими газами. Відповідно, з морально-етичної точки зору Україна повинна сприяти заходам адаптації в країнах, що найбільше постраждають.
- По-третє, кошти, які підуть в адаптаційний фонд будуть ДОДАТКОВИМИ до вартості проданих квот і не повинні розглядатися як втрачений прибуток України.

Якою повинна бути позиція України з питання розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму СВ та торгівлі викидами?

Ми пропонуємо наступні пункти позиції України:

1. Існуюча система формування адаптаційного фонду не забезпечує покриття усіх необхідних першочергових заходів з адаптації в найбільш вразливих країнах. Відповідно, для забезпечення потреб в адаптації потрібно на міжнародному рівні запроваджувати додаткові інструменти фінансування.
2. Інструмент розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму СВ та торгівлі викидами є лише одним з підходів і для прийняття рішення потрібно оцінити можливості інших потенційних інструментів для надходжень до адаптаційного фонду.
3. За оцінками UNFCCC навіть при розширенні адаптаційного фонду за рахунок механізму спільного впровадження та торгівлі квотами надходжень до адаптаційного фонду буде недостатньо і в майбутньому потрібно розглядати інші інструменти для фінансування.

4. Для створення рівних умов для усіх гнучких механізмів Кіотського протоколу пропонуємо запровадження аналогічної системи, що зараз діє за МЧР: відрахування до спеціального фонду 2% одиниць скорочення викидів по механізму СВ та 2% одиниць встановленої кількості за механізмом міжнародної торгівлі квотами і їх подальший продаж на аукціоні.
5. Україна оцінила наслідки розширення надходжень до адаптаційного фонду за рахунок механізму СВ і міжнародної торгівлі квотами. Запровадження аналогічної процедури, що зараз діє за механізмом чистого розвитку призведе до підвищення вартості одиниць скорочення викидів за механізмом СВ та одиниць встановленої кількості за механізмом міжнародної торгівлі квотами на 2%.
6. Україна визнає потреби найбільш вразливих та найуразливіших країн на фінансування адаптаційних заходів і принципово не виступає проти розширення адаптаційного фонду за рахунок механізму СВ та міжнародної торгівлі квотами.
7. Потрібно зауважити, що адаптація сама по собі не зможе забезпечити нейтралізації усіх прогнозованих наслідків від зміни клімату, особливо в довготривалій перспективі. Можливості успішної адаптації з посиленням зміни клімату зменшуються, а пов'язані витрати збільшуються. Тому як країни Додатку 1 так і країни, що не входять до Додатку 1 повинні докладати найбільших зусиль по боротьбі зі зміною клімату шляхом зменшення викидів парникових газів.

З повагою,

Віктор Мельничук
Виконавчий директор Національного екологічного центру України